

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ренета Килева-Стаменова, член на научното жури в конкурс за заемане на академичната длъжност ДОЦЕНТ по 2.1. Филология (Латински език и превод), обявен в ДВ, бр. 96/06.12.2012 г.

Гл. ас. д-р Йоана Кирилова Недялкова-Сиракова е единствен кандидат в конкурса за доцент по Латински език и превод, обявен от СУ “Св. Климент Охридски” в ДВ, бр. 96/06.12.2012 г. Документацията на д-р Й. Сиракова по конкурса е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника на СУ “Св. Климент Охридски” за прилагането му.

Научната продукция на д-р Сиракова обхваща 28 публикации. 19 от тях са от периода преди настоящия конкурс и не подлежат отново на оценка, но свидетелстват за научната продуктивност на кандидатката.

В конкурса за доцент по Латински език и превод гл. ас. д-р Й. Сиракова участва с общо 9 публикации, от които 7 излезли от печат и 2 под печат. Тематично те са свързани с трите основни, до голяма степен преплитащи се, направления в изследователските занимания на кандидатката – рецептивни изследвания на античността, латинска лингвистика и тексуален анализ, преводознание.

Към първото направление следва да бъде отнесена преди всичко студията *Употреби на античното в българската поезия: образи и форми*, която е предвидена за отпечатване в Годишника на СУ “Св. Климент Охридски” ФКНФ, Т. 105. Трудът обхваща 79 компютърни страници (вкл. цитирана литература, бележки, резюме на български и на английски език) и представлява анализ върху моделирането на антични мотиви в българската поезия. Изследването е поставено в накратко очертаната концептуалната рамка на рецептивната теория и по-точно на проучването на конкретни образци, чрез които да бъдат обобщени модели и тенденции на културното “проникване” на античното наследство. Примерите, върху които е съсредоточено вниманието на авторката, са “присвояването” на епитафията и претворяването на Вергилиевите еклоги в поетичното творчество на Кирил Мерджански и поетичната рецепция на мита за Орфей и Евридика в България на фона на, макар и фрагментарно, очертаня контекст на неговото реципиране в западната литературна и културна традиция. Намирам предложените в студията интерпретации за убедителни и оригинални. Те са базирани на отличното познаване от страна на д-р Й. Сиракова на езиковите и смисловите особености на коментираните антични първоизточници, както и на уменията ѝ да разкрива и обосновава интертекстуални и интеркултурни връзки между античността и модерността, разбирани от нея като превод в широк смисъл. Несъмнено приноси са обобщените в студията различни посоки на “употреба” на античните източници в контекста на приемащата култура и заключението, че превъплъщението на античното в българската (модерна) поезия са механизъм, чрез който намират израз съвременни естетически нагласи и същевременно се преобръщат редица представи за самата антична култура.

Статията *Antiquity after Antiquity. A (Post)modern Reading of Antiquity in Bulgarian Poetry*, която предстои да бъде публикувана в специално издание на *Classical Reception Journal*, формално погледнато, представлява съкратена английска версия на коментираната по-горе студия на д-р Й. Сиракова с фокус върху поезията на Кирил Мерджански. Поставена обаче в контекста на подготвяната публикация на

Oxford University Press, която си поставя за цел да проблематизира античните рецепции в страните на Централна и Източна Европа, статията има популяризаторска стойност, както с представянето на специфичната рецепция на античното в образци на българската поезия, така и с включените непубликувани английски преводи на разгледаните български поетични творби.

С основен лингвистичен акцент е статията на д-р Й. Сиракова “Благочестив ли е Еней?”. В нея се разглежда богатият конотативен спектър на думата *pius* в съчетанието *pius Aeneas*, използвано във Вергилиевата “Енеида”, като тълкуванията върху семантиката и символиката на тази формулна фраза са обвързани с традицията на употреба на епитета *pius* и понятието *pietas* в други антични текстове. Наред с това се анализират възможните контекстни семантични отсенки на *pius* в перспективата на превода. Критично се коментират начините на предаване на съчетанието *pius Aeneas* в българските преводни интерпретации на Вергилиевата поема и обосновано се достига до извода за конотативния дефицит на обичайното българско съответствие на *pius* – “благочестив”. Разкрити са компенсаторни техники на предаване на формулата *pius Aeneas* в превода на митрополит Теодосий и са предложени контекстуално нюансирани нейни еквиваленти в български.

Суверенно, с познаване на релевантния културно-исторически, литературен, интер- и интратекстуален контекст, в статията *Pietas in Vergil's Aeneid and its Translation in Macedonian* е разгледана проблематиката на предаване на съществителното *pietas* в македонските преводи на Вергилиевата “Енеида”. С тази разработка, както и със статията си *Преводът на Джон Драйдън на Енеида на Вергилий* д-р Й. Сиракова пренася извън рамките на България интереса си към преводната рецепция на антични текстове, като успява убедително да опише наблюденията си и да защити тезите си по тази тематика не на последно място благодарение на отличното владеене на английски език.

Три от представените за конкурса статии на д-р Й. Сиракова са тематично тясно свързани и разглеждат преводите на три разказа от Овидиевите “Метаморфози” от гледна точка на механизмите на “изместване” спрямо оригиналните текстове по отношение на наративната структура, фокусирането на образите, пейзажните описания. В статията *Универсализъм и превод. Овидиевият разказ за Пирам и Тисба в свободния превод на Блага Димитрова* чрез прецизен анализ е представена специфичната художествена реализация на тематиката и структурата на изходния текст в интерпретацията на Блага Димитрова. В статията *Хипертекстуални форми на превода. Свободният превод на Блага Димитрова на Овидиевия разказ за Орфей и Евридика* паралелният коментар на оригинал и превод е допълнен с характеристика на поетичния конструкт, създаден от Блага Димитрова на основата на античния първоизточник. Той е описан като свръхпревод, като, по същество, нов художествен продукт, отразяващ естетическата нагласа на преводачката/авторката. Наблюденията си върху свободния превод на трите Овидиеви разказа д-р Сиракова обобщава в статията *Translation Shifts in the Transfer of Ovid's „Metamorphoses“ in Bulgarian language, Literature and Culture*, в която е добавена информация за превода на Милка Спасова на разказа за Икар и Дедал. И в трите статии намирам за основателен опита да се търси обяснение за творческото “анексиране” на оригинала от страна на Блага Димитрова и Милка Спасова и в извънтекстови фактори. Смятам обаче за неаргументирани заключенията, че дивергентните трактовки на образите и наративната техника в разгледаните свободни преводи спрямо Овидиевите текстове отразяват “разликите в адресатите на текста-източник и текста-цел” и са ориентирани към поетическата нагласа на българската аудитория

реципиент. Предполагам, че Й. Сиракова е анализирала по-задълбочено тези аспекти в докторската си дисертация върху българските преводи на "Метаморфози" на Овидий, която е включена в списъка на публикациите като вече отпечатана монография, но не следва да бъде рецензирана повторно в рамките на настоящия конкурс.

Учебно-преподавателската дейност на Й. Сиракова в катедрата по Класическа филология на СУ "Св. Климент Охридски" започва през 1996 година, като преди това, от 1991 година, тя е работила като хоноруван преподавател по латински език. В момента гл. ас. д-р Сиракова преподава латински език в бакалавърската степен на специалности Класическа филология и Балканистика, а също така води лекции в областта на латинския език и римската литература, на историята и теорията на превода и на преводната рецепция на антични текстове – курсове, които напълно отговарят на профила на конкурса и с които доцентурата по Латински език и превод е обезпечена по отношение на хорариума.

Гл. ас. д-р Й. Сиракова има много активна проектна дейност. Тя е участвала и в момента участва в общо над десет национални и международни проекта, свързани както с развитието на класическото образование, така и с културната и преводната рецепция на античността в България и в Европа. Тази дейност на кандидатката говори за това, че тя е ценен експерт и търсен партньор в научно-изследователски и образователни мрежи от сферата, в която работи. За експертизата на д-р Й. Сиракова свидетелства и приложената в документацията по конкурса цитатна справка.

Научно-преподавателският портрет на гл. ас. д-р Й. Сиракова се допълва от многобройните ѝ участия в национални и международни научни конгреси, конференции, колоквиуми, кръгли маси, уъркшопи, семинари, както и от изнесените от нея публични лекции като гостуващ учен в Швейцария, Хърватия, Македония, Германия.

Следва да бъде изтъкната и преводаческата дейност на гл. ас. д-р Й. Сиракова (от латински и френски език), която допълва нейните научни занимания в областта на превода и преводната рецепция на антични текстове.

Заключение: Публикациите на гл. ас. д-р Й. Сиракова имат приносен характер и свидетелстват за нейната солидна научна подготовка в областта на преводазнанието, на латинската лингвистика и текстов анализ, както и за аналитичните ѝ умения при описанието на процеси на (преводна) рецепция на антични текстове в български и европейски контекст. Д-р Й. Сиракова има впечатляващо активна дейност по проекти, свързани със сферата на научно-изследователската и преподавателската ѝ дейност.

Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да избере гл. ас. д-р Йоана Сиракова за ДОЦЕНТ по научната специалност 2.1. филология (Латински език и превод).

София, 08.04.2013 г.

доц. д-р Ренета Килева-Стаменова